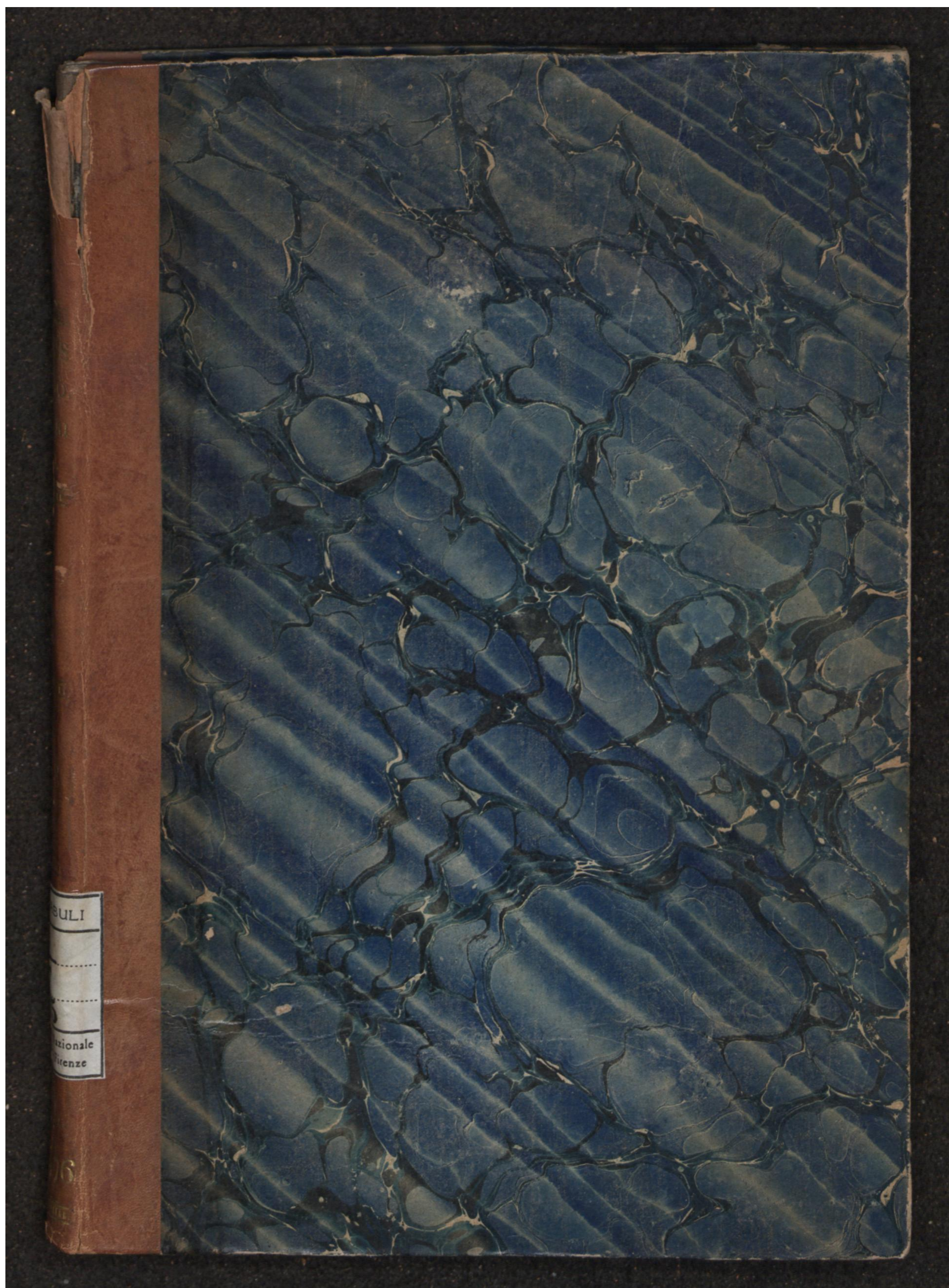
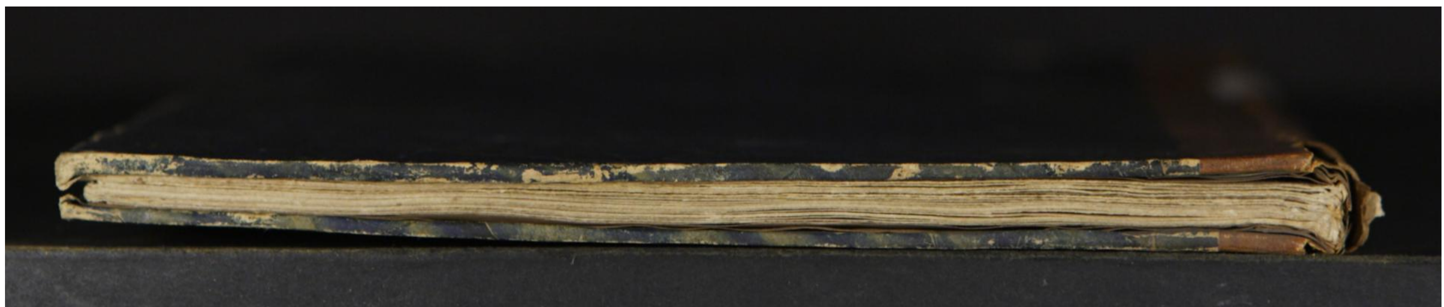
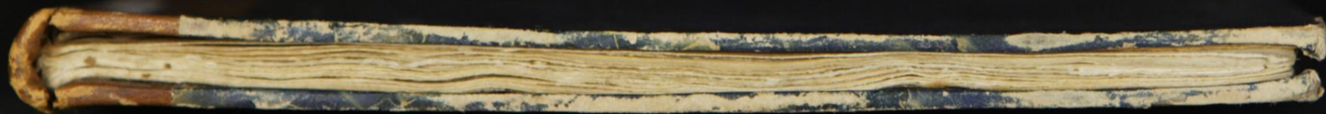

STUD.
78
L
7
15

PETRO VECTVRIO NOVELLO IVRIū SCHOLARI IOHANNES IACOB.CAN.IVRISVTRIVSQ CONSVLTVS:DE MODO IN IVRE STVDENDI LIBELLVM: AC SALVTEM.P.MITTIT.

Voniaꝫ bene a Platone præſcriptuꝫ ē: beatas eſſe.R.P. Quæ a ſapiētib: regerēt: & illis: qui eas caſte: integreq̄ adminiſtrarēt: certum fore in cœlo dicatum: ac diffinitū locuꝫ: ubi beati cū oīpotente deo īmortali æuo ac gloria pfruunť: oībus planiſſime īdicas Petre cariſſime: q̄tum tuā ſanctiſſimā.R.P:& aīuꝫ tuum generoſiſſimum colas: hoc ſaltem ueriſſimo: infalibiliq̄ argumēto.Qꝛ ad diſcendū uis humanū: atq̄ diuinum: & ad hāc iuriſconſultoꝶ achademiā te cōtuleris: ut ei9 documētis a te pceptis: de regenda tua illa illuſtri patria orbis terraꝶ. diuiniſſimo domicilio præſtes exēplar:& quom poſtea ex hoc corpore nobiliſſimus ſpūs dimiſſus

fuerit: in cœlũ reuertat ad deum optimũ maximuʒ: a quo primũ ipſe defluxerat: Ad deſiderium uero tuum ad implendũ: licet natura duce prouehi potuiſſes: Atñ doctiſſimorum oĩum: meaq; ſententia iuris utriuſq; doctrina te melius ĩ tranquiliſſimo: & tutiſſimo portu cõſtituet: Quom.n: in hominibus: ſicut ẽt in equis: & in iumẽtis (ut canit flacchus) æniteat patrũ uirtus: & tanq̃ propriũ munus ad poſteros hæreditaria ſucceſſione mittatur: & ut quondã accepimus: Sceuolarum domum ĩuris ſcientia: Catonũ gentem ſeueritate. atq; iuſticia: Curiones uero: & Hortẽſios æloquẽtia: alioſq; aliis naturæ bonis claruiſſe: ſic peculiarẽ quãdaʒ gubernãdarum. R. P. doctrinam: quæ cõtinuatis ſeculis: ꝑpetua ſerie ĩ uecturiis maioribus tuis fuit: ĩ te arbitror relucere: eãq; per ſe plurimũ tibi ad gloriã præſtare præſidii: Ceterum ſi eam doctrina: & litteris adiuueris: faciliorẽ tibi aditũ pandet ad gloriaʒ ꝓperanti: fieſq;

tinus: in quo præcipua tuæ ciuitatis salus
niti uideat: Verũtñ eũ q iurisconsultus
esse desiderat: oportet pri⁹ esse discipu
luȝ: nostrũq̨ morem: totis (ut aiunt) ui-
rib⁹ amplexari: quo nõ solũ optatã fau
ste metã attingat: sed etiã citatiore gra
du ad ipsam facilius: & tutius pducat: q̃
labore: aut difficultate deterritus: in me
dio cursu deficere cõpellat: Quẽ qdem
morem ius diuinum: & humanũ discere
cupientib⁹ scribere aggressi sumus: non
tantuȝ: ut te admoneremꝰ: qui etiã sine
monitore ad id uales: & ad pcipiendam
omnẽ sapientiã tuopte ingenio uideris
esse disposit⁹: sed ut fidentius: quod ĩ te
habes recognoscas: & ex hac nostra lu-
cubratõe alios discẽdi cupidos p te mo-
nere ualeamus: In quo siqd nostra opa
te pfecisse noueris: nostræ ĩdustriæ stu-
dio gratulabimur: siqd uero remissius
dictũ: õmissumue: tuas aures offẽderit:
tu queso sup accumula: & defectib⁹ nrĩs
bẽignitatis tuæ serẽitate precor occurre

Qui: ut tibi obseq̄remur: nō recusauimus
hæc forsan ĩcomptius in mediū afferre.

DONVM SAPIENTIAE A DEO PRIMVM EXPETENDū OSTENDITVR.

d onū sapiẽtiæ ab ipso deo primuꝫ
expetendū cẽsem⁹: ut is sua pie-
tate digneť: nobis suæ claritatis
lumẽ ĩfundere: In nobis.n.pars quædaꝫ
est aĩmi: in q̄ sensus: r̄oqꜫ cõsistit: Hæc a
deo ꝑfecta: & ad sil'itudinẽ sui facta est:
Hæc ẽ quæ a sensib⁹ corporis libera: non
solū pn̄tia cernit: sed ẽt præterita memi-
nit: uidetqꜫ futura: Hæc sicut apud Pla-
tonẽ Socrates ĩ sua politica docet: som-
niatib⁹ sopita ea ꝑte: Quæ passionū ar-
dores: & uoluptatū illecebras tenꝫ: sæpi-
us futura præmõstrat: Hæc res huma-
nas: atqꜫ diuinas: uelut ĩ speculo: ul' fon-
te lucidissimo cõspicit: Hæc deniqꜫ q̄d ĩ
his æquū: & quid iniquū: uelut adhibita
statera rectissima lance decernit: Quas
ob res hūc aĩ uisuꝫ: ĩtuitūqꜫ: speculatõeꝫ

contemplatõem recte appellauerunt:
Attñ: ſicut in ſpeculo: aut fonte imagines
nõ poſſumus cernere: niſi puriſſim9: &
lucidiſſimus ſit: nulliſq; uentorum flatibus
agitat9: & nulla limoſitate polutus: Quĩ
ymo eſt opus: ut oculorum ĩtuitus ad ima-
gines dignoſcẽdas nulla caligine fædat9
ſit: Ita ſpeculari bene: ac contẽplari æq̃-
q; ab iniquis ac a bonis meliora diſcerne-
re poterim9: niſi deus ipſe optimus ma-
xim9 ſua pro clæmẽtia: & pietate ſenſu-
um agitatiões: procellaſq; ãmouerit: ac
omne ſcelus abſterſerit: Atq; ipſius mẽ-
tis aciem lumine ſuæ bonitatis acuerit:
ad inſpiciẽdã ueri & honeſti faciẽ: Quæ
nobis ab eodem ĩfundit: Idcircho uotis
oĩbus implorandus eſt ipſe deus: & dñs
noſter clemẽtiſſimus: ut id ſapiẽtiæ do-
num optandum: capeſcendumq; nobis
miſericorditer ælargiat: Quod ſuppliciter
petendo conſequi poterim9: ſi a nobis ĩfra
ſcriptus ordo non negligetur.

DE VITANDA CIBI: POTVSQ

FRAEQVENTIA ET AEPVLA RVM CONDITIONE.

o portet aũt leges: aut canones diſcere cupientẽ ſic corpus: aĩumq; diſponere: ut nrã documẽta ſibi cõiſſa ĩ ſegetẽ ualidã coaleſcãt: & fruct9 uberĩos pariãt: Alioqn oĩs conat9 ĩutil'r ſuſcipiet: Sic.n.agricolæ prius arua ſpinis: & ĩpedimẽtis liberãt: ne lapæ.tribuliq; ortã ſegetẽ ſuffocẽt: ãt ĩfœlix loliũ: & ſteriles dñent hauenæ: dehĩc pigui fimo ſaturãt: ãt cinere ſpargũt. Poſtea uero lectiſſiã ſeĩa ſulcis cõmittũt: Ita nos præſtãtiſſioꝝ iuuenũ aĩs boni & æq ſeĩa cõmiſſuri ſuadem9 primũ: ut is: q ſe nobis ĩformãdũ cõittit: cibi: ac pot9 fræqntiã: ac ſaturitatẽ nimiã fugiat: Hæc.n.uoluptas ab hoĩe aliena: beſtiis: q̃ uẽtri natura obediẽtia finxit: ẽ relinqnda: Nã ĩtẽpanter hæc ſũpta: nedũ morbos pariũt: ſʒ ĩgenii uires opacãt: ut nihil ſapienter cogitare: ãt hõeſtũ uelle: ac ĩtueri q̃ant: Sit igit decẽs: ac moderata refectõ: q̃ corp9

nutriat: aīo aūt nihil officiat: seruetur q̄
locorum: & hoīu3 cōsuetudo laudabilis & a
bene moratis ciuib9 cōpbatus mōus atq̄
mēsura: Nec mi9 æpularum: potusq̄ cōditō:
q̄ mltitudo: atq̄ fræq̄ntia detestāda est:
q̄nquidē lautiores æpulæ: & exq̄sita uina
nō solū inutilr corp9 īpinguāt: & hebe-
tant: obtundūtq̄ īgeniū: S3 ēt incēdunt
sanguinē: & despumare ī uenerē faciūt:
quod non mō molestū: s3 oīo arbitmur
esse contrarium.

DE VITANDA VENERE.

u itanda ē præterea oīs uenerea uo
luptas: qm̄ nō solum corporis: ac
īgenii uires effemīat: s3 ēt frāgit.
præstri3 si fuīt fræq̄ns ei9 usus: carpit.n.
uires paulatim: uritq̄ uidēdo fœmīa: ut
Maronis ē uersus: Quot.n.uiros fortes
a mlierib9 ad mortē deductos legimus?
Quot uiros sapiētes factos uidēus īsanos?
In q̄ re breuiusculus ero: qm̄ omniū ha-
bundant hystoriæ: Minuit enim ex illa
obscena mēbrorum collisiōe cerebri uirt9:

& cordis:adeo: q̄ cōtemplatōi satisface
re nequnt: Perit ēt memoria: quæ mr̄ dr̄
esse musaꝝ: & idcircho poetæ nō inepte
finxerūt: Mineruā. ex Iouis v̄tice natā:
absq ulla obscena pollutōne: Quid: n.
præclare agere possꝫ cuiꝰpiā aīꝰ tā fœdis
oblectatōibꝰ mersus: q̄s neq ī brutis aīa
libꝰ natura pmittit: nisi cærtis āni m̄sibꝰ
& ḡtia plis tantūmō pcreādæ: Si igit̄ lu-
pi: Canes: mltæq aliæ bestiæ natura du-
ce: se continēt: Quur hō sensus: dīnita-
tisq capax se cōtinere non poterit? Est
igit̄ necesse: ut is sibi castitatē impet. &
si uxorē habet: eam ab se q̄nq ableget:
Amphytrio. n. Alchmēa Thebis dimissa ē
pfectꝰ Athenas: Nā castitas q̄ndā mū-
diciā: & pulchritudinē hꝫ: quæ sôla deo:
(ut Iustiniāus īq̄t) aīas repn̄tat: Et ideo
bene cū legibꝰ. & oī doctrina cōsentit.

DE VITANDA COGITATIONE RERVM A LEGIBVS SEIVNCTARVM.

s ubuertũt ẽt aĩu3: m̃teq̃ feruẽtem
legũ cupidĩe cogitatões: & curæ
rex̃: q̃ ab ipſis legib9 ſeiunctæ ac
alienæ ſũt: Queãdmodũ .n. poſſ3 uolũ-
tas a maſiolis dedita iura cõplecti: & aĩ9
ueneri dedicat9 cum puritate cõgrure?
Queãdmodũ poſſ3 auid9 ferax̃: & uolucx̃
uagãtes: eſtuanteſq̃ ſenſus ĩtra qetos pe
natũ lares excipe? q̃admodũ poſſet quæ
ſtui & lucro ſemp obnoxi9 æq: & iniqui
contẽplatõib9 ĩmorari? Idcircho uolu-
ptatibus Alcibiades deditus nũq̃ æuaſit
phyloſophus: nec Proptius: ãt Tibullus
a morib9 ĩnexus Iuriſcõſultus emicuit:
eãdẽq̃ ob cauſa3 Frãciſcus petrarcha de
ſua laura dies: ac noctes excogitãs: q̃q̃
urgẽte: pr̃e: nequaq̃ pfecit ĩ legib9: Nũq̃
iurib9 Atheonẽ: ãt hyppolitũ ĩter diſci-
dẽtes legim9 decreuiſſe cõdigna: Rhe-
tib9 .n. & canib9 erãt impliciti: & deniq̃
mercaturas ac negocia cogitãtes pnea3
illã ſtoicox̃ honeſtaſq̃ v̾tutũ imagĩes nõ
revent: q̃s illi dehõeſtare & dedecorare

nūq̄ turpe. ac duꝝ cēsent: Quoƺ pꝰ hita
oī decētia de sola utilitate cōtendūt: ūde
præclare Oratius cecinit: Impiger extre
mos curris mercator ad indos: Per ma-
re pauperiē fugiens per saxa per ignes.

DE IRA: ET IOCIS FVGIENDIS.

e adē quoq; rōe fugiāt īdignatōēs:
& rixæ: qbꝰ exagitatꝰ aiꝰ qescere
nō pōt: Fugiāt silr ludi: atq; lasci
uiæ: qbꝰ ībutus qlibƺ. uelut ædus petul-
cus exestuat: Et q̄dā sensuū titilatōne in
allea: illecebrisq; malis occupatꝰ: a meli-
oribꝰ auocat: inutilrq; deuictꝰ ad dete-
riora sæpiꝰ: nūq̄ ad honestiora reuocat:
Lƺ igit sint utiles qn̄q; ludi: & a seditōibus
militē rethant: Quod Palamedes bello
Troiano ī Tesseraꝝ usu mōstrauit: ac
nō nūq̄ ad releuādā corporis īfirmitatē
acqrendū & cōfirmādū ī certaminibus
robur: sicut maiores nr̄i cū militiæ docu
m̄tis in cāpo Martio mōstrare cōsueue-
rant: Attamē reliqs in rebus debilitant
corpus: & ingenii uires euacuant: adeo

ꝙ nihil ſublime: ac generoſum intueri: aut perficere ſinunt.

DE GRAMATICA: LATINAQ LINGVA: GRAECAQ DISCENDIS:

s ic itaqꝫ purgatꝰ adoleſcẽs: q ad leges & canones ẽ ĩformādꝰ: Primū ḡmatacā diſcat: alr eīm neqꝫ latinæ ĩtelligere: neqꝫ cōgrue loq̃ ſciret: Qua in re laborare nos cõuenit: tū ut ueterẽ latii morẽ recognoſcere: tū ut laborẽ ſufferre ĩcipiamus: Quoꝫ.n: quõdam Fauno & Pico regnātibꝰ ĩ Italia unus ħmo naturæ mūere ab oībꝰ hr̃et irrūpentibꝰ poſtea græcis: atqꝫ troianis: & pleriſqꝫ cū rõana potẽtia barbaris illa ueuſtas repẽte mutata ĩ deteriꝰ uitiū ꝓlapſa ẽ: cõruptæqꝫ uoces: & ħſus uitia plr̃ia ĩtroduxer̃t Vñ poſtea enituit labor mltoꝝ: q notas: & mẽdas colligere nixi ſunt: ut nūc emdatiore lĩgua uti poſſiꝰ: ſicut. Q. Enniū: & .M. catonẽ feciſſe cognoſciꝰ: Nõnlli quoqꝫ ſcẽata coloreſqꝫ v̾boꝝ: ac ſnĩaꝝ politõẽ

ſermone ꝑtulere: Pleriq̄ uero ĩ latinam linguã: tãq̄ ĩopeȝ ex græcis: & aliis plurima mutauere: ac cõpoſitõib9: ac deriuatõibus mutãt ĩ dies: Hinc politiſſima M. Ciceronis & caſtigatiſſiã Maronis notatur latinitas: & dulcedo Cæſarei iuris: Quoꝝ ad dignitatem: & excellentiã nihil addi aut dethi poſſe nos credim9: Quare: is: quẽ legib9 imbuere uolum9: optimã hui9 doctrinæ opus eſt habeat cognitionẽ: Quoniã ab ipſa: ueluti firmiſſima baſe reliq̄s artes ſtruim9 liberales: & oẽs laudatiſſiãs ſupĩponĩus diſciplĩas?

Sed forte queret a nobis: an tantam latinæ locutionis peritiam in hoc futuro iuriſconſulto exigamus: quãtam ĩ Priſciano: aut Seruio: aut Donato: uel Acrone fuiſſe conſpicimus: ut nihil eum lateat: quod in priſcorum litteris continetur: An uero talem gramaticum eſſe uelimus: quales his maxime temporibus cernimus? Nos eum apprime laudamus: qui ad unguem

huiꝰ ꝓfessiōisītima scrutatꝰ est: iudica-
musq́ȝ id iudiciū futuri magni: & excel-
tis uiri: nō tñ deterreꝰ eos: q cōgrue tm̄
loq: & scribere didicerīt: q ue maiorꝝ do-
cum̄tis sapiētissimis acqescūt: nil ultra
reqrentes: sȝ inter cūctos ille uī esse lau
dabilis: q cōgrue loq nouit: & rcē scri-
bere: & nata de græcis ꝑꝑ aspiratōes: lr̄a
rūq́ȝ caracteres: originēq́ȝ uerborꝝ: & ita
singlorꝝ iūcturas callet: ut nedū hiatus:
& dissonātias fugiat: sed apte: distīcte: cō-
modeq́ȝ ꝓnūciat. Qua ut ī re possumus
aīaduertere Neruā: & ꝑculū nō ab re di
sensisse a Sabino: & Cassio: affirmātibꝰ
rebꝰ permutatis ueterem emptōis spē̄m
fore: sicut Homericis ṽsibꝰ cōꝓbabant:
nisi aliis homericis uersibꝰ id confutas-
sent: Neq́ȝ Marcellus sufficienter Zeno
taphii significatum extortum a Diuis
fratribꝰ Seuero: & Antonino iudicas-
set: nisi de ipsa re Maronis sententiam
retulisset: Græcarum autem littera-
rum: sicut scientiam magnopere non

reqrim9: ita ignaꝝ oĩo esse nõ uolum9:
Quõ ei3 legis præscriptõe3 ab oratore demosthene aut a chrisippo sum̃o stoycæ doctrinæ phylosopho in prĩo digestoꝝ li. scriptã legeret: aliaq; nõ pauca: nisi caracteres græcos: eorunq; concinnam compositionem agnosceret.

DE ARTE ORATORIA IVRIS CONSVLTIS NECESSARIA.

e rudit9 aũt ĩ lr̃is: priusq̃ leges attigat artẽ oratoriã ag̃gdiat: ei9q; documentis acceptis: Ciceronis alioꝝq; facũdissiõꝝ uiroꝝ ĩuentões cõsideret: disponatq; cõcinne: flosc̃lis ælocutõnis expoliat: & declamare cõdiscat: ut quo3 postea prudẽtũ politissiã R̃nsa: & Cæsaꝝ decreta sectabit uenustate capi: & suauitate deml̃ceri q̃at: & legiptis pfcĩs laborib9 ualeat aĩcoꝝ causas agere: eoꝝq; spem: uitã: posterosq; defendere: Quod pfecto sine oratorio munere scire nõ posset: Queadmodũ enim scriptum præferre rõi: aut rõe3 præponere scripto

calleret. Queadmodū aduersis: atq; cōtriis uti rōnib9 posset: ac cōiecturis: nisi ab īstitutōe artis prius illud accepisset. Hoc igit̄ cōdimēto & æloq prudēter: ornate copioseq; poterit: & ea quæ ī iure scripta repperit: ueluti lacteū poculum labellis admotis absumet non modice ꝓfutuꝝ.

Q POESIS ET DYALETICA IVRIS CONSVLTO NON EST NECESSARIA.

is aūt labor profecto sufficiet absq; poetaꝝ plausu: & īsolētia dialeticorū: qm̄ lʒ poetaꝝ lectō ad ḡmaticæ lrāturā ꝓficiat: nō tñ in orōne. M. Catonis cōputat̄ ī laude: Neq; Platoni pene uiro dīno uisa ē satisfecisse: quom ad eā: rēpu. quā btīssimā sibi ipse fingebat poetas tāq̄ nō ncīos ad uitā degēdā īscribere noluit. Dyaleticoꝝ uero cauillatōes: atq; āphybologiæ: ut Cicero īqt) plerūq; ī tantā dubitatōeʒ inducūt: ut qs suū nomē ꝓferre nō audeat: & ꝓpterea nō uident̄ admodū necessariæ: præstim

quo3 apud oratores satis habūdeq; moneāur: q̄admodū argumēta formare: & agnitis uitiis ꝓpositionū: & cōplexionū naturas: nec non defectus rōnum: & probationum dissoluere debeamus.

NON EST NECESSE IVRISCONSVLTO MATHEMATICAS DISCERE DISCIPLINAS.

s unt q putāt iurisconsultū ī mathematicis artib9 instructū esse oportere: neq; sine illis satis esse æruditū: Quom.n.īter plures īstitutos: substitutosq; hæreditas sit diuidenda: Quonammō diuisio: ac ptitio fieri poterit nisi sit ī nūeris ædoct9: q iudicaturus est ptesq; factur9? Queadmodū iurispatronatus successio dissecabit: & faīliæherciscūdæ iudiciū expediet: si qs arithmetic9 ēē noluerit? Quo pcō sine hac disciplina senarii: atq; alioꝝ nūeroꝝ pfectio cognoscet? Nōnulli ēt arithmeticæ geometricas iungūt dimēsiōes: neq; alr̄ de īsulis natis īfluūe: āt de ƀuitutib9: & ĩterdcīs rcē decerni posse credūt: nisi pfecte illa

cōsiderent: Plerique iurisconsultū musi-
cum esse uolūt: astrorūque pitū: qm sine
his: neque fistulas ꝓbare neque hædificia: ul'
tēpla debemꝰ extruere: Plerique uero Me
dicinæ scientiā: & hystoriæ cognitiōem
adhibendā putāt: Quoniā sine medicīa
ciuitatū īcolumitas: neque sine hystoriarꝝ
cognitōe uitæ iocūditas cōſuari potest:
S ed ista ꝓfecto uanitatē quandam præ se
ferre uident potius: q̄ neccessariā utili-
tatē: Si enim pitum esse oportet oīs rei:
quæ ī cognitionē uenit: Pariter erit nec-
cesse scire: quæ agricultoris peritia: quæ
obstetricis: ac militaris artisque fabri-
lis: Quom suprascriptæ sæpius īcidant
rōes: ī quibꝰ est opus iuriscōsultos suc-
cumbere īpatoribꝰ: cultoribusque terrarꝝ
& dū omīa scire cōtenderet: ipse in iu-
re dicendo ignarus & hebbes uidere-
tur: Maneat itaque suis finibus conten
tus: & ita commissam sibi curam ex-
erceat: ut ius in quo uersatur non igno-
ret: Sic enim euenit: ut Seruuius:

S ulpicius omniū diuinarꝝ: & humanaruꝫ
reꝝ pitus: Quom responsum de iure a
S ceuola non intellexisset: obiurgaret: &
M. Tulius quoꝫ aliarꝝ sciētiarꝝ secreta perq̄
rit: primū ī legibꝰ locū alteri dereliq̄t.

Q VIS LOCVS AD STVDIVM VI-
DEATVR ESSE POTISSIMVS.

e loco uero ad nostrū studiū ido-
neo: esset diserendū: quom nrī
ab aliis phylosophis lōge dissē-
tiant: q̄nquidem illi ex arbitrio uicos: &
urbes obscuras: a cætuq; hoīuꝫ: & con-
suetudīe remotas deligebāt: ne oblecta-
tionibꝰ abducti studiosi a lrīs auocarēt:
L eges uero sāctissimo decreto doceri nō
possūt: nisi ī Italia: Romæ: ac regiis ur-
bibꝰ: aut quæ id ex priuilegio sicut Bo-
nonia: uł ex cōsuetudine hr̄e illud me-
ruerūt: sicut fuisse dr̄ Beritēsiū nobilis-
sima ciuitas legū parēs: atq; patauium:
Lꝫ id quōdā fieri posset ī pausaniæ ciuitate
Bizātio: quæ a cōstātino christiāissīo prīci
pe refecta Rōæ nouæ nom̄ ac priuilegia

ſortita ē: nō melioribus (ut Iuſtinianus inquit) auſpiciis: ſed forte deterrimis: Nam abhinc uicēniū in hoſtium romani nomīs dictioēm pducta: oībuſq; libertatis ī ſignibus ſpoliata: iugo barbaricæ ſuitutis obterit: Iura uero pontificia licet Bononiæ cōmorātibus doctorib9: & ſcholaribus ſcripta uideant: Attn̄ ipſa etiā ī regiis urbibus doceri poſſunt: ſicq; pariſi9 p regnū frāciæ: Oſoniæ p hiberniam: ac Salamātinæ p Hyſpaniā pmittunt: Adulterinā enī doctrinā in locis aliis tradi cæſares arbitrant: & idcircho docentes in legem committere cenſent: Volūtq; licet Maroni: poetiſq; aliis placeant nemora: & ſiluæ: qd' tn̄ pallas iuriſconſultoꝝ Patrona: quas ea cōdidit arces ipſi colere: hītareq; compellant: At uero penates: in q̄bus ſtudioſus auditor ad libros legendos: & enigmata legum ſoluenda ſe condet: orientis: aut occidentis ſolis: ſi Vectruuio credimus non apricentur aſpectu: acceſſu enim

& recessu solis lux illa exaugetur: atque minuitur: Sed septentrionale solum lumen accipiat: id enim constantiam habet: firmitatemque perpetuam: nec in cogitationibus ingenium fixum titillationibus: & oblectationibus sensuum ad iocos uocat: & seria.

DE PARANDA VESTE LIBRIS AC PRAECEPTORE.

Iam satis idonee: quantumque par fuit preparauimus animum studiosi adolescentis: qui legibus sacris properabat accingi: Nunc igitur foelix: ac bene instructus accedat: abiectis iam pueritiæ moribus uirilem togam se induat: ut uinctus fluxæ uestis honoribus: ueluti quibusdam compedibus arceatur a lasciuia: petulantiaque puerorum: existimetque omnium oculos in se fore coniectos ad increpandum: & arguendum siquid in se ipso minus laute: minus ue digne comisit: Iam sibi libros canonum: legum ue compar&: in quibus se uelut in fonte lucidissimo speculetur: & exhauriat saluberrima documenta: (quibus

q̃bus corporis maculæ deleant̃: & animi uires adaugeat̃: Iam sibi non quoslibet: sed moribꝰ: & facundia præpolentes: & prĩcipis autẽ probatos sacratos: & optimos deligat præceptores: Quoꝝ & imitatiõe ꝑficere: & doctrĩa crescere posse cõfidat: Nã præceptoꝝ nomẽ nobile ac sanctũ: & in parentũ loco semꝑ ẽ hitũ: Quo fit: ut eoꝝ uoces in discipuloꝝ aures trãsfusæ ḡuiꝰ sonẽt: firmiusq̃ ĩhærescãt: & ideo de pitagoreis refert Cicero: q̃ tanti faciebãt præceptoris auctoritatẽ: q̃ si q̃ ĩter eos cõtentio ĩcidissꝫ allata pitagoræ asꝰtiõe deserebat̃: qm̃ præiudicata opĩo nõ mĩus; q̃ rõ uiriũ obtinebat: Et idcircho magnã laudẽ Homerus Achilli tribuit: q̃ Chyronis præceptis nutritꝰ: æducatusq̃ fuerit: & phylippi Macedonis ad Aristotilem extat æpistola: Qua Rex ille diis gratiã habet: nõ tm̃ q̃ Alexãdrum sibi nasci cõtigerit: q̃ q̃ tẽporibꝰ tãti phylosophi: a quo æruditꝰ bene essẽdi: sicut a se nascẽdi exordia suscepisset: Magna

ẽt in ueneratiõe apud Neronem fuiſſe Senecã audio: a quo fuerat ĩſtitutꝰ: nec mi nore apud Dyoniſium: Plato: q̃q̃ uterq tirãnus fuerit: atq turpiſſimꝰ: Magneq laudi dat Panetio. Q. P. Affricanũ in ſtruxit: & Lyſiæ Pitagoreo: Q ĩſtituerit Thebanũ æpaminundã: quorum ṽtus: ac ſa piẽtia ĩ ſanctiſſimos præceptores refle xa nõ mediocre ipſis iubar ur̃ offũdere.

DE TEMPORIS DIVISIONE AC: DISTRIBVTIONE.

c onſtituãt ẽt ĩſtituẽdus a nobis uil licatiõis ſuæ reddere rõnẽ: utatq tẽporis parſimõia: & diẽ noctẽq ſubdiuidat: & cuiq officio ſui temporis ptes accomodet: Nã qete: ac ſomno non ẽ natura fraudãda: curandũq corpꝰ: at q reficiendu: ĩdulgendũq ſtudio: atq meditatiõi: nonnũq̃ ioco: ludoq fruen dum: Habet enim cuiuſq ingeniũ ſua rum uirium metas: quas ſi quis auidu is ſedulo oppræſſerit: Franguntur: & corruunt: & eum: qui optime ſpei

præbuit experim̄ta ī medio cursu desti-
tuūt: Nō nūq̄ uero ꝑtinacia & obstina-
tiōe cōpressæ splendore ḡtiaq; priuātur:
& effemīatū ingeniū exhibēt: a quo uix
extorquent languētes: mucidæq; sn̄iæ:
Pleriq; uero sic assidue sese onerāt: cōtinu
oq; incūbunt: ut nō solū aī uires obruāt:
ueꝝ ēt corporis: ob eāq; causam ḡuissiās
īeunt ægrotatiōes: Idcircho bene admo
net Flacchus: ut dies noctesq; cogitem9:
Quid ferre recusent: Quid ualeāt hume-
ri: qm̄ si qs sapiēter id egerit: neq; facū-
dia deserit hūc: neq; lucid9 ordo. Putāt
aūt quidam iustam esse distributionez:
si tres in ꝑtes æquales. i. tres octonas ho
ras naturalis dies subdiuidat: Quarum
alteram somno: & refectiōi corporis: se-
quentem uero studio: ac lectiōibus: ter-
tiā uero actiōibus exhibēt: Quod sane
ꝓbabil'r fieri posse laudam9: Sed tamē
prout quoiusq; ingeniū: & uires pluscu-
lum: aut parumminus de altera tertia
sumi potest: sicq; surgente die quattuor

audiēdo & studēdo sibi horas assumat: Totidēq3 sole occidente suscipiat. Reliquum uero tēporis: aut quieti: aut curationi corporis: aut honestis actiōib9 tribuat: neq3 patiat quo ad se fieri pōt hic ordo præfixus præpostteret: ōmittat: S3 oī nixu īuiolabil'r obseruet: Iuuabitq3: si in cubiculis nr̄is: si in cōspectu Horologia cōstituem9: cū q̄bus ad ūbras: ul' aquæ: āt harenæ fluxus: seu rotaꝝ reuolutiōes cōtinuo q̄tu3 tēporis ælabat agnoscīus: tū ut præfinitæ lucis metas seruare: tū ut nihil amittere ex ipsis inutil'r debeam9.

VTRVM SIT MELIVS PRAEVIDERE LECTIONEM: AN EA LECTA·REVIDERE.

s ed incidit dubitatio nō uulgaris: utrꝝ meli9 sit studiū lectiōis: anq̄ ab doctore audiat: an uero ea lecta id uideat esse comodi9. Nos tibi nostrā nō reticebim9 opīone3: q utrꝝq3 fore neciu3 arbitrāur: Sicut. n. expedit diligētē agricolā pri9 sulcos præpare: q̄ terræ

ſemina īfundat: Sic ipſe maturā ſegetē
pdit: niſi reponat ī horreis. Ita quoq;: is
quem iuri opam datuꝶ diximꝰ: oportet
prius ſecum totam: quæ legenda eſt le-
gem: aut decretalē æpiſtolā excurrere:
atq; repetito greſſu ſentētiis ſingulis im
morari: uimq; vboꝶ adhibita rōnis ſta-
tera metiri: & cum poſtea doctoris lima
ſui errores correcti: & uerꝰ ſenſus explo
ratꝰ fuerit: ītra penetralia receptꝰ: quæ
pendens ab præceptoris ore auidiuſculæ
ſuxerat: p cōpendia replicet: ſignet: ac
uelut præcioſiorē mercem recondat in
mente: ut quom id tempus expoſcet: li-
beraliſſime poſſit efferre.

DE LIBRIS IVRIS A QVIBVS VE ET QVANDO COMPOSITI SVNT.

r es ipſa uī expoſcere: ut priꝰq̄ or-
do diſcēdi īdat: aliq̄ priꝰ de libris
iuris ænucleēꝰ: q̄ l3 diffuſiꝰ ī nrīs
orōibꝰ egeriꝰ: tn̄ p re breuiter pſtrīgēꝰ:
Ius uero qd̄ diuinū dicit̄ qnq; uocabulis

applĺat: sicut id q̄nq; successit tēporib9.
Primum .n. a deo p̄ Moyseʒ: p̄phetasq;
tradditū Mosaycū: Propheticūq; noīat:
In quo q̄dē sunt de morib9: & cærīoniis
plura cōscripta. Proxime uero: ubi ha-
bundauit ğtia Saluatoris: Ius splenduit
Euangelicū: quod ab ipso ueritatis ṽbo:
& ex eius ore processit: Idq; ex libris
Euangelistarum aperte percipitur.
Terciū uero Apostolicū nuncupāt9: qd̓ ex
æpĺis pauli: & alio℞ Apostolo℞ excutit.
Quartū uero dicitur Decreto℞ Sanctorū
patrum: Qui in conciliis conuenere.
Quintum uero in æpĺis Decretalib9 sum-
mo℞ Pontificum continetur. Id autem
qd̓ decreto℞: Epĺa℞q; dæcretaliū dici9:
Quinquipartitum est. Nam antiquæ
constitutiones: Quæ usq; ad Conradi
Augusti tempora processerunt: in Li.
Gratiani Monaci uerissime continent:
sicut usus: & oīuʒ cōprobauit autoritas.
Quæ uero usq; ad Gregoriū nonuʒ æditæ
sunt. In compilatiōe ipsius cōspiciunt:

Aliæ uero in sexto libro Bonifacii Octaui
conclusæ sunt: Plurimos uero clemẽtis:
atq̄ Iohãnis opusculũ redolet: At uero
reliquæ in Archiuis Romanæ curiæ re-
conditæ: & extra supradictos libros ua-
gantes nullo certo uolumĩe continent:
Porro: Quæ a põtificib9 in libros redactæ
sunt: quinq̄ uoluminibus: sicut quinq̄
corporis sensib9 explicant: Primo.n.
sicut uisus est altior sensibus reliquis:
Ita in primo libro de iure: ministrisq̄
illius: tanq̃ uere summis diserit: At quia
sensus: auditus: secundum sibi uendicat
locum: De iudiciis secundus liber ælo-
quitur: ad aaresq̄ refert: & quia hone-
stas Clericorũ: & uita redolere debet in
conspectu Dei: & hominum: id circho
Tertius liber ad odoratum reducitur.
Quarto autẽ libro de sponsalib9: & ma-
trimoniis traddit: qm̃ gustui res similes
compant. Vltim9 uero de crimĩbus: &
pœnis cõmissis tractans p omnẽ uitam
tactui p omẽ corp9 diffuso assimilatur:

Ius uero humanũ: quod aliis uerbis Ro-
manũ: seu Ciuile appellam9 q̃nq̃ libris
exponit. Primũ.n. in Quinquaginta
Digestorꝶ: seu pandectarꝶ libris ius anti-
quũ omne concludit. Postea.xii. libris
impialium cõstitutionũ ius omẽ Cæsa-
reum est compræhensum: Quæ omnia
strictim ælementorꝶ: seu institutionum
liber amplectit: Illas Iustiniani auten-
tica iura secta ĩ.viiii. coll'oib9 ĩsequũt.
Vltimum locum optinet usus Feudorum
nouissimarumq̃ constitutionũ: Quos
omnes: nec sua laude fraudare: nec de-
bito præconio possum extollere: Quo-
niam alio properare nos conuenit.

QVOD IVS SIT DOCENDVM PRIVS: ET QVARE.

ius pontificiũ: atq̃ cæsareũ pdiscẽ
tibus aĩaduertere cõuenit: quod
pri9 ex illis suscipiendũ sit: ãt qd'
postponendũ. In quo q̃dẽ negotio Car
dinalis Zabarellæ nõ ẽ aspnanda snia:
Qui pseueraturꝶ in legib9 ĩqiut oportere a

iure cæsareo principiũ facere: sicut debet: a canonibus incipere ꝓfiteri uolens in iure diuino: Idq́ iusta decernit rõne: Quoniam: quæ prius percepta sunt: firmius cohæreſcũt: Quæ uero tardiꝰ nõ tã firmas: aut altas radices agũt: a quibus omnis uis plantæ naturalis exorit: Nos uero arbitramur res diuinas humanis excelsiores fore: & idcircho euȝ qui diuinis: & sacris litteris imbutꝰ ẽ: hortamur a iure diuino: uelut magis familiari: propĩquioreq́ incipe: De hinc ad humanuȝ ius suapte natura deſcẽdere: Q2 siquis reꝝ humanarum tm̃ ædoctꝰ sit: oportere uno tantum gͣdu ad ius ciuile conſcẽdere: Quo legiptĩe ꝑcepto gͣdus alter ſupior est tentandus: Et idcircho laborioſiꝰ nituntur: qui mixtim ad ius utrunq́ se conferũt: & nunc aſcenſum: nuncq́ deſcenſum expoſcũt: qm̃ uehemens ad res diuerſas applicatio ingeniũ æneruat: & frãgit: quod ꝑ plana: & mollia deductũ facilius ad meliora ꝑducit:

QVALITER DOCENDVM SIT IVS CIVILE SECVNDVM IPSAS LEGES.

s i recognoſcẽtes nr̃aꝫ ĩbecilitatẽ a reb⁹ humaĩs exordiũ faciem⁹: & qual'r ꝑgredi debeam⁹ exq̃rĩur: Sacratiſſimi prĩcipis Iuſtiniani auguſti documẽtũ non ẽ aſpnandũ: q̃ primo anno legi iubet oẽs inſtitutionũ ſeu clemẽtoꝝ libros: & prĩcipiũ pãdectaꝝ. i. libros q̃ttuor uſq; ad titulũ de iudiciis: mãdatq; tales appll'ari Iuſtinianos: Secũdo autẽ ãno præcipit eis legi: Libꝝ Iudicioꝝ cũ ſeptẽ ſeq̃ntib⁹: uſq; ad titulũ de reb⁹ creditis: Cũ quo exordiẽ ãnectit unũ libꝝ de iure dotiũ: & alteꝝ de tutellis: Deniq; primũ: q̃ tractat de teſtamẽtis cũ ſeq̃nte: qui loquit̃ de legatis. Taleſq; auditores ædictales cognoĩat: Tertio uero anno legi iubet titl'uꝫ de rebus creditis cũ. viii. libris ſeq̃ntib⁹ uſq; ad libꝝ: q̃ de pignorib⁹ inſcript⁹ ẽ: q̃q̃ hi libri poſſint legi ſecũdo ãno: & illi de iudiciis ĩ tertio r̃ddi

132

a præceptoribus: Sed extraordinem annecti mandat librum de pignoribus: & ypothecis: nec nõ libru3 de edilitio ædicto: ac Redibitoria: De æuictionibus. atq; duplæ stipl'atiõe: similiterq; de usuris: ĩ quibus responsa Papiniani præcipua considerantur ab auditoribus: qui tam antiquo: q̃ nouo uocabulo Papinianistæ nuncupantur: Quarto uero anno scholares hyrci: q̃si uidentes subtil'r appellant: In quo.xi.libri: q̃ supersunt ex.xvii. singularibus leguntur: usq; ad titulum de bonorũ possessionibus: Sicq; perceptis a uoce magistra.xxxvi. libris uti prædiximus reliquos .xiiii. usq; ad finẽ operis auditores ipsi per semet legẽtes excurrãt: & coloritæ debeãt noĩari: Demum Quinto anno princeps legi mãdat constitutiones imperiales: quæ ĩ ipso Codice continent: Ex quibus æuidentissime constat uirum in legibus perfici decurso quinquẽnio: modo diligenter: accurateq; insistat.

QVOMODO LEGES EX VSV TRADANTVR IN SCHOLIS.

a t uero usus al'r obsuari: alioq̄ mō̄ r̄ddi ciuilia iura cōsentit: Docto res naq̄ Institutiōes singl'is ānis a capite sēp exponūt: & digestor̄ seu pā dectar̄ prīos .xxiiii. libros faciūt ordinarios: eosq̄ Digestū appellāt uetus: ac ueste cādida amiciūt: alternisq̄ ānis prīa luce .xii. ex illis legūt: Eodēq̄ mō̄ nouē priores libros Iustiniani Codicis uiridi ueste cōtectos ī duas ordinarias sepant portiōes: Alternatīq̄ nūc digesti ueteris nūc codicis uariatis ānis disiōes prædictas expediūt: Reliq̄ aūt digestor̄ libri: duo in uolumīa segregant: Alter̄ ultimar̄ uoluntatū plenū primū testamēta cū suis accessiōibus: Posteaq̄ legata cū dependētib⁹ continet: Idq̄ picea ueste mortiferaq̄ obsitū dr̄ Infortiatū: quoniā fortissimū ius agnitis legibus ei⁹ efficit: Alter̄ uero nūciatiōes noui opis: ædictaq̄ prætor̄ primū āplectēs: postea subtilis-

ſimas uerboꝝ tenet obligatōes: pœnaſq;
delictoꝝ: ob eamq; cauſam nouū q̃ſi ul-
timū appellatū pallio rubeo decoratur:
tum quia noua op̄a puniceo colore: ma
gis uident inſignia: tum quia cruori per
pœnas effuſo pars extrinſeca decorat:
Mos aūt Achedemiæ obſeruare cōſueuit:
ut uiciſſim nūc digeſti noui: nūc Infor-
tiati pars una: nūc altera ĩclinante die ꝑ
uiros doctiſſimos ſcholaſticis aperiat:
Tres uero: qui ſuꝑant ex codice Iuſtiniāo
Libri cum .iiii. ĩſtitutionum: ſeu clemē-
torum libris annexi: nec non cum .viiii.
collationibus iuriū autenticorum: uſuq;
Feudorū uaria ueſte diſtinctū uolumen
efficiunt: quod præter inſtitutiōes nūq̃
ĩ ſcholis legi cōſueuit: Quo fit: ut om̃is
doctrinæ legalis fructus: qui a maiorib⁹
in qnq; annis parabat: nunc exhibeat
in quattuor: Quod an iuſtius an ini-
quius factum ſit: iudicare non audeo:
Nā doctorib⁹ hoc loco normā nō præfero:
Sʒ tm̄ auditores admōeo: quo doctiores &

meliores queant æuadere.

QVOMODO DOCENDI SVNT CANONES.

a t uero hi: q̃ Canonũ sciẽtiã ꝓfitẽtur ãtiquos canones ex Graciãо potiꝰ: negligere: q̃ legere cõsueuerũt. Reliquos uero libros a capite (ut aiũt) legũt ad calcẽ: ĩtercisis illis potissiẽ titulis: in qbꝰ de fide: ac sacramẽtis: & nõ de q̃stu conscribit: Ea. n: cũ reliqs: quæ ad mores tm̃modo ptinẽt: iubent scholasticos a moralibꝰ phylosophis: ãt theologis ueneradis expetere: Quæ nouissima nõ mõ laude: ac decore prorsus carere sentio. Verũ censeo fore oĩ repræhẽsiõe: ac castigatiõe dignissiã: Q ñq dẽ præceptores: q plres diuĩ generis discipl'os ĩstruũt: nedũ exordia: ac fundamẽta diuini iuris debẽt exponere: s3 plenam tenentur edere ĩterpretationez: ne ĩcompti: & sicci uacua: & arrida prodeant lectione: Quinymo decet: ut omĩ doctrina exculti; neq3 uigilias fugere:

neq; disciplinam non adepti scholasticis uideant: āt si ex diuino munere scientiā iuris sunt assecuti: eniti debēt: ne omissa diuimore pte: iuris īmemores beneficii sibi a Deo collati esse credāt: & poti9 de stipēdio: q̄ de dīno supplicio cogitātes.

QVID OBSERVARE DEBEANT AVDITORES VOLENTES ADDISCERE.

a uditores ēt monēdi sūt: q nōnūq̄ suaꝝ ignari uiriū: lōgæ pl9 doctrinæ haurire cōtendūt: q̄ pferre ipsi ualeāt: Euclydis forsan exēplo cōmoniti: q noctu a Megara pficiscebat Athenas nō absq; picuło capiti sui: quo lectionē a Socrate audiret: quo fit: ut īterdū ī labores: ac damna præcipitati: & lumen: ac sensus obtenebrati medio ī cursu deficere cōpellant: Aut si quādo ad metaȝ puenerīt: tanta pturbatiōe: diffidentiaq; fessi: & anxii sint: ut extincti pene: ac exanimes relinquantur: Sicut enim modo natus infans lactis tantum

alimento nutritur: paulatimq; ælixi pa-
nis: aut triti cũ lacte farris suscipit: ali-
mentum: & sicut procul a melle: & po-
mis arcendus est: ne lumbricis: aut
uermibus paruulus obruatur: Postea
uero adultis membris: pallatoq; armato
dentibus potest quæq; dura conterere:
eademq; digerere: Nec peruerso tali or-
dine potest unq̃ crescere in uirum: Sz
inter nutricis ulnas: aut cum matre lu-
dens expiret necesse est: sic legibus: ac
canonibus imbuendus: iuriscõsultusq;
formandus: Primo quidem anno posi-
tiuum tantũ legis: aut canonis sensum
accipiat: & uelut ĩfantulꝰ a præceptoris
ore desugat: uelutq; ille in stomachum
demittit. ita hic reponat in mentẽ: Ca-
nonis aũt: uł legis sensus positiuꝰ tribꝰ:
aut quattuor modis ælicitur: primus q̃-
dem est per summulã quandam: æpilo-
gũq; uerborꝝ: quo prolixæ orõnis succus
ællicitur: breuitas enim ẽ amica ĩgenii:
atq; memoriæ: Proximus modus est p

diuisionem: partitionemq; uerborum: quoniam diuisio animũ auditoris informat: ac præparat: Tertius uero mod9 p rei: aut questionis propositionẽ: quæ uerbis cohæreat: atq; sermoni: Ipsa.n. interrogatio: atq; responsio altiorem in animo facit impressionem: & siquidem is firmior esse uidebitur ratiõem dubitationis: ac decisiõis attendat: allegandiq; modos: ac formas: qualiter proferatur: Ac ut in eadem similitudine uersemur admonem9: q sicut infans: quoꝫ primũ exurit matrẽ flætu: ac lachrimis uocat: sic eum: qui uult iuribus innutriri: quæ non intelligit a præceptore postulare non pudeat: aliter enim maior aut robustior fieri non ualebit: Sed moderate tamen tot leges: aut Canones percipere studeat: quot eius anim9: & memoria exquoquere: ac retinere ualeat: Aliter enim ut infans ob lactis exuberantis copiam totum æuomit: sic qui plusq̃ retinere ualebit se onerat:

totū amittat necesse est: At uero anno secundo aliq̄tum robustior factus: iura contraria: his quæ prius audierat soluere addiscat: proprietatesq; uerborum diligēter exquirat: Sicut enī īfans dentibus orientibus non tantum lac: & poculum recipit: sed mādibulas exercens quædā esui duriora confringit: Sic primis cunabulis legum nuper detractus: Hæc aliq̄tulum fortiora condiscet: Sed ab esu mellis: atq; Pomorū coberceat:

Et enim singulares quædam opiniones: lepidulaq; doctorum dicta ueluti lumbrici crescentes pueros obruunt: & enecant: & segetem legum: seu canonū: ueluti lape: ac Tribuli suffocāt: Quom uero tertius annus affuerit: iam plenæ mandibulæ dentibus nuces: & glandes admittent: Tum.n.examīatas ad ungē accipiant diffinitiōes: iam illationes: & corrolaria de cōclusionibus sumānt: & q̄stiōes ꝑpositas libratis rōnib9: ac iuribus capiāt: Iam ipsaꝝ glosaꝝ apparatū

degustent: & per se incipiāt iuris alimē-
ta suscipe. Quom uero adulto se quar-
tus ann9 obtulerit: tunc p se cibos: & ali-
menta cōquirat: cunctaq3 abdita: & ob-
scura scrutet: comilitonibus cōgrediat.
Sic.n. pitagoreis triēnii silentiū indictum
erat. Nā ante iudicare de disciplinis te-
merarium: atq3 absonu3 arbitrabantur:
At uero in quinto āno robustus iam fact9:
& uirium: & animi plenus: propositam
in disceptationib9 palmam semp exqui-
rat: Cauillationum loqueos tendat: ob-
latasq3 æuadat: ac superet: Non nunq̄
ppositis articl'is declamet: ac publice de
iure respondeat: Sic enim excitatus in
puluere atq3 palestra: palmam optatam
poterit promereri: modo ingenium &
memoriā semp exerceat. Opatio nāq3
continua ingeniū acuit: roboratq3 me-
moriā: pderitq3 permaxime: si recen-
tem de doctoris ore lectionem: intra
penates: & domesticos parietes sibi ip-
si sub eadem figura perlegerit: nouisq3

tyronib9 nodos soluerit: piclitãdoq sese semper disceptationib9 promptũ: paratũq obtulerit. Sunt eĩm alia pleraq documẽta: quib9 excitat memoria: firmaturq p maxime: De qbus: quia loco alio plenius diseruim9: nunc missa faciem9: Tu enim illa quom uolueris poteris accuratius intueri.

DE ALIO DOCVMENTO PER VOLENTES ADISCERE OBSERVANDO.

c redũt ẽt p mlti fore utilissimũ: si qs studiosi9 alteri9 forsan diligẽtissiẽ præcurrẽtis uestigia cõseqt: Quod sane pbandũ ẽ: mõ sine odio: & iniuria fiat: Quiymo putã9 æq laudandũ: siqs se inseqntis anxietatẽ: sedulitatẽq citatissiõ gressu præcurrere sp ĩtendat: Q si pari honorꝝ stimlo cõcitent: admonẽdi sunt: omni nixu congrediant: ubi & uinci: & uincere pulchrũ est: præsertim ĩ tali discrimine: in quo utriq triũphus sine alterius damno condonari potest:

DE FRVCTV: & VTILITATE DISCENTIVM LEGES: & CANONES

p raescripta uero a nobis pro posse suantē nō dubitāus ī uiꝝ delectū aeuadere: Qui nō solū sibi carus: sed oib⁹ priuati3 & publice utilis possit Romanā. rēpu. suaeq ciuitatis habenas cōtingere: atq tractare: & ad comunem uitae hoīu3 societatē bene beataeq degēdā praesidii ferre non paꝝ: & idcircho. S. Sulpitius tales iustitiae cultores: & boni: & aeq scientiae ꝓfessores merito sacerdotes appellat: Quos ēt diuus Nerua nō mi⁹ honesto: q̄ digno uocabulo comilitones uocare non est dedignatus: Nec enim minus: Imperio militare credim⁹ illos: qui gloriosae uocis confisi munimīe spe3 laborantium: patriam: posterosq defendunt: q̄: qui gladiis: clypeis: toraceq nitunt in acie: At uero: quom nobiles aī: Corporis uinculis exuti in aream sublimen coeli conscenderint: Beatissimo diuinae maiestatis amplexu diutissime

ꝑfruentur? Quandoquidē ſummo parenti omniū: ac Principi Deo: qui orbē regit: nullum in hac uita decentius munus perſolui poteſt: q̄ boni: & æqui notitiā ꝓfitendo ius ſuū unicuiq; tribuere:

CONCLVSIO TOTIVS OPERIS CVM EXCVSATIONE:

h æc itaq; paucula: ſi diligentius receſueris: & multa: quæ ꝑ te agis: & agenda cōſtituis: pleniſſiē recognoſces: multo plura melius: aptiuſq; diſpones: q̄ a nobis forte potuerit ænucleari: Verum fortaſſe lætaberis: te fuiſſe a nobis non mediocriter excitatū: & ob tuum amorem gaudebis) multos in ueram ſemitam adductos: qui forſitan aberraſſent: Nos uero pro noſtra cōſuetudine tibi placere: prodeſſeq; ſtuduimus. .VALE.

.B. .V. .I. .P. .F. Anno Domī .M.cccc.Lxxvi. kalſ. Octobris.

.Laus Deo.

olim Georgij Antonij vespucij liber.

158